

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 39/06-48

Ústavný súd Slovenskej republiky na verejnom zasadnutí 2. mája 2006 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť A. K., bytom N., zastúpenej advokátom JUDr. J. K., N., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 18 D 6912/93 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 18 D 6912/93 porušil základné právo A. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 18 D 6912/93 p r i k a z u j e konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

3. A. K. priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 70 000 Sk (slovom sedemdesiat'tisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Trenčín p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. A. K. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 8 196 Sk (slovom osem'tisíc stodevät'desiatšesť slovenských korún), ktorú je Okresný súd Trenčín p o v i n n ý vyplatiť na účet jej právneho zástupcu advokáta JUDr. J. K., N., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 15. februára 2006 č. k. I. ÚS 39/06-19 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie s'ťažnosť A. K., bytom N. (ďalej len „s'ťažovateľka“), ktorou namietala porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 D 6912/93 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Z obsahu s'ťažnosti a jej príloh vyplýva, že v konaní vedenom pod sp. zn. 18 D 6912/93, ktoré sa začalo na okresnom súde návrhom podaným 2. augusta 1993, sa s'ťažovateľka domáha náhradného prejednania dedičstva (novoobjavených nehnuteľností) po poručiteľovi V. K. (ďalej len „poručiteľ“), s ktorým ku dňu jeho smrti žila v spoločnej domácnosti, pretože v pôvodnom dedičskom konaní vedenom pod sp. zn. 2 D 1245/88 nebol prejednaný všetok nehnuteľný majetok patriaci do vlastníctva poručiteľa. Podľa názoru s'ťažovateľky je napadnuté konanie okresného súdu zdĺhavé a neúmerne sa predlžuje stav jej právnej neistoty vo veci, o rozhodnutie ktorej sa obrátila na okresný súd.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti okrem prehľadu procesných úkonov vykonaných v napadnutom konaní uviedla:

„Doterajším postupom Okresný súd v Trenčíne konal neefektívne, keď za vyše 12 rokov od podania návrhu nevypočul ani jedného účastníka konania a hlavne nezabezpečil vypočutie dediča M. K. ani od apríla 2005, keď súd od neho dostal prípis z Kanady. (...)

Na nečinnosť súdu nemali vplyv ani sporadické návštevy a urgencie sťažovateľky na súde a ani písomné urgencie: (...)

Okresný súd v Trenčíne svoju aktivitu prakticky obmedzil len na viaceré žiadosti na Katastrálny úrad v P. ohľadne predloženia aktuálnych vlastníckych dokladov a ich identifikáciu, hoci jeho nečinnosťou vždy stratili aktuálnosť. Takýmto spôsobom sťažovateľka sa dozvedela, že v porušovaní jej základného práva je stále bezdôvodne pokračované a trvá aj ku dňu podania tejto sťažnosti.

Napriek uvedenému, Okresný súd v Trenčíne vôbec neustanovil M. K. opatrovníka podľa § 29 ods. 1, 2 O. s. p., ktorý ho mohol v konaní zastupovať ani nepožiadaval zastupiteľský úrad SR v Kanade, hoci o to bol požiadaný sťažovateľkou už v roku 1995, aby tento zabezpečil vypočutie M. K. Nedôvodnosť vyššie opísaných prieťahov je zvýraznená tým, že nejde o skutkovo ani právne zložitú vec. Ani skutočnosť, že jeden z účastníkov býva v Kanade neodôvodňuje uvedené prieťahy, najmä, ak by sa bezodkladne po podaní návrhu prišlo k jeho vypočutiu. K tomu sa však ani odstupom 12 rokov doteraz neprišlo.“

Na základe uvedených skutočností sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„Sťažovateľke v konaní o prejednanie dedičstva po poručiteľovi V. K., Okresný súd v Trenčíne porušil jej základné právo, aby vec prerokoval bez zbytočných prieťahov zaručené jej čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a vec prejednal v primeranej lehote zaručenej čl. 6 ods. 1 Dohovoru. (...)

Okresnému súdu v Trenčíne sa prikazuje konať v konaní vedenom pred ním pod sp. zn: 18 D 6912/93 tak, aby v náhradnom dedičskom konaní po poručiteľovi V. K., zomrelom (...) vo V., bolo plynule pokračované a bez zbytočných prieťahov ukončené.

Sťažovateľke A. K. sa priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 70.000,- Sk (slovom sedemdesiatisíc korún slovenských), ktoré je Okresný súd v Trenčíne povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu. (...)

Okresný súd v Trenčíne je povinný vyplatiť právnemu zástupcovi sťažovateľky JUDr. J. K., advokátovi v N. z hodnoty dedičstva cca 450.000,- Sk za poskytnutú právnu pomoc – 3 úkony a režijný paušál trovy právneho zastúpenia, ako aj náhradu cestovného z N. do K. a späť, stratu času a náhradu telekomunikačných výdavkov, ako budú vyčíslené na pojednávaní, a to do troch dní od právoplatnosti nálezu.“

2. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho povereným predsedom JUDr. D. V., listom z 22. marca 2006 sp. zn. Spr 75/06 a právny zástupca sťažovateľky listom z 5. apríla 2006 a stanoviskom k uvedenému vyjadreniu okresného súdu z 10. apríla 2006.

2.1. Poverený predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení okrem prehľadu procesných úkonov vykonaných okresným súdom v napadnutom konaní uviedol:

„(...) súhlasím s tým, aby Ústavný súd Slovenskej republiky v predmetnej veci upustil od ústneho pojednávania. (...).

Z predmetného súdneho spisu sp. zn. 18 D/6912/1993 som nezistil žiadne prekážky postupu konania podľa § 107 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku. (...)

Z uvedeného prehľadu procesných úkonov súdu a poverenej súdnej komisárky vyplýva, že prietahy v konaní možno konštatovať za obdobie od 15. 10. 1993 do 15. 5. 1995 a opätovne od 15. 5. 1995 do 11. 3. 2005. Som toho názoru, že ani skutočnosť, že súdny spis sa od 20. 5. 1999 do 19. 7. 2004 nachádzal na inom súde, kam bol vyžiadaný, nič nemení na zodpovednosti súdu za prietahy v uvedených obdobiach.“

2.2. Právny zástupca sťažovateľky listom z 5. apríla 2006 oznámil ústavnému súdu, že:

„(...) v predmetnej veci trvám na ústnom pojednávaní, nakoľko len tak je možné objasniť niektoré ďalšie skutočnosti vzťahujúce sa k sťažnosti.“

Listom z 10. apríla 2006 právny zástupca sťažovateľky zaujal nasledovné relevantné stanovisko k vyjadreniu okresného súdu:

„Je nepochopiteľné, prečo súd (súdna komisárka) k prejednaniu náhradného dedičského konania opakovane žiada zaslanie výpisov z pozemkovej knihy k predmetným nehnuteľnostiam.

Dňa 20. 09. 1993 zaslal som súdnej komisárke vlastnícke doklady s identifikáciou vzťahujúce sa k predmetným nehnuteľnostiam a už vtedy som ju upozornil, že ďalším účastníkom dedičského konania je M. K., u ktorého som aj uviedol presnú adresu pobytu v Kanade. (...)

Pokiaľ ide o prekážku, že súd v Trenčíne nemal k dispozícii dedičský spis po V. K. treba uviesť, že priesťahy s jeho vrátením z Okresného súdu v Trnave, boli zavinené len nečinnosťou Okresného súdu v Trenčíne. Dňa 1. 12. 2003 v zastúpení klientky osobne som požiadal Okresný súd v Trnave, aby konečne vrátil bezdôvodne zadržovaný dedičský spis V. K. Tento prípis v odpise som dal na vedomie aj na Okresný súd do Trenčína a následne potom aj trenčiansky súd žiada o vrátenie dedičského spisu D 6912/96 z T.

Z celého obsahu korešpondencie vidieť, trestuhodnú liknavosť v postupe Okresného súdu v Trenčíne a naprostý nezájem na skončení veci. Pri bežnom postupe zo strany súdu v Trenčíne nebolo dôvodu, aby toto konanie trvalo dlhšie ako 2 roky.“

II.

Zo sťažnosti, jej príloh, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 18 D 6912/93:

- 2. august 1993 – sťažovateľka sa návrhom podaným okresnému súdu domáhala náhradného dedičského konania po poručiťovi, s ktorým ku dňu jeho smrti žila v spoločnej domácnosti, a to v súvislosti s novoobjaveným nehnuteľným majetkom poručiťľa, ktorý nebol prejednaný v pôvodnom dedičskom konaní vedenom pod sp. zn. 2 D 1245/88, s tým, že ako dedič prichádza do úvahy okrem nej aj brat poručiťľa M. K. žijúci v Kanade;

- uvedeného dňa okresný súd zistil, že dedičský spis z pôvodného dedičského konania po poručiteľovi sp. zn. 2 D 1245/88 nie je k dispozícii, pretože od 10. júla 1992 bol zapožičaný Okresnému súdu Trnava ku konaniu, ktoré bolo vedené pod sp. zn. 13 C 188/91 (rozsudkom sp. zn. 13 C 188/91 z 26. januára 1993 bolo rozhodnuté, že okrem sťažovateľky je po poručiteľovi dedičom aj jeho brat M. K., pričom sťažovateľka tento rozsudok pripojila k svojmu návrhu na náhradné prejednanie dedičstva);
- 17. august 1993 – okresný súd poveril notárku Mgr. A. L. ako súdnu komisárku (ďalej len „notárka“) na prejednanie náhradného dedičského konania po poručiteľovi;
- 31. august 1993 – spis bol doručený notárke, ktorá vo veci konala pod sp. zn. Dnot 887/93;
- 1. september 1993 – notárka žiadala od príslušného katastrálneho úradu výpisy z pozemkovej knihy ohľadne novoobjavených nehnuteľností po poručiteľovi;
- 20. september 1993 – sťažovateľka zaslala notárke výpisy z pozemkovej knihy k novoprejednávaným nehnuteľnostiam;
- 15. október 1993 – notárka vyzvala advokátku JUDr. Z. C., ktorá zastupovala poručiteľovho brata žijúceho v Kanade v pôvodnom dedičskom konaní, aby oznámila, či by ho nemohla zastupovať aj v napadnutom konaní;
- 18. október 1993 – JUDr. Z. C. oznámila notárke, že od brata poručiteľa žijúceho v Kanade nemá generálne plnomocenstvo na zastupovanie a zastupovala ho iba v pôvodnom dedičskom konaní a v civilnom konaní pred Okresným súdom Trnava vedenom pod sp. zn. 13 C 188/91;
- 21. október 1993 – od Okresného súdu Trnava bol okresnému súdu vrátený spis ohľadne pôvodného dedičského konania po poručiteľovi sp. zn. 2 D 1245/88;
- 27. február 1995 – sťažovateľka urgovala na okresnom súde, ako aj u notárky pokračovanie konania a žiadala, aby bol brat poručiteľa vypočutý prostredníctvom konzulárneho úradu Slovenskej republiky v Kanade;
- 15. máj 1995 - notárka žiadala od príslušného katastrálneho úradu výpisy z pozemkovej knihy ohľadne novoobjavených nehnuteľností po poručiteľovi;
- 22. január 1996 – okresný súd požiadal advokátku JUDr. Z. C., aby sa skontaktovala so svojim bývalým klientom – bratom poručiteľa a aby mu vysvetlila, že ak by trval na svojom vypočutí prostredníctvom konzulárneho úradu Slovenskej republiky v Kanade, zvýšili by

sa tým náklady konania, a preto by bolo prijateľnejšie, aby na zastupovanie splnomocnil právneho zástupcu v Slovenskej republike (v spise sa nenachádza doručka);

- 24. september 1996 – sťažovateľka žiadala od notárky informáciu o stave konania a zisťovala, či už bol vypočutý poručiteľov brat v Kanade;

- 28. máj 1998 – okresný súd vyzval JUDr. Z. C., aby oznámila, či má generálne plnomocenstvo na zastupovanie brata poručiteľa;

- 2. december 1998 – Okresný súd Trnava žiadal od okresného súdu zapožičanie predmetného dedičského spisu k jeho konaniu vedeného pod sp. zn. 16 C 39/95;

- 18. december 1998 – advokátka JUDr. Z. C. oznámila okresnému súdu, že nemá generálne plnomocenstvo na zastupovanie poručiteľovho brata;

- 23. december 1998 – sťažovateľka žiadala od okresného súdu informáciu o stave konania;

- 20. máj 1999 – dedičský spis (aj pôvodný) bol zapožičaný Okresnému súdu Trnava;

- 11. október 1999 – sťažovateľka zaslala okresnému súdu opätovne identický návrh na náhradné dedičské konanie po poručiteľovi s návrhom podaným okresnému súdu 2. augusta 1993;

- 8. marec 2000 – okresný súd žiadal od Okresného súdu Trnava vrátenie zapožičaného dedičského spisu;

- 10. február 2003 – Okresný súd Trnava oznámil okresnému súdu, že spis „*vrátíme po právoplatnom skončení našej veci*“ vedenej pod sp. zn. 16 C 39/95;

- 1. december 2003 – sťažovateľka žiadala, aby okresný súd urýchlene vyžiadal od Okresného súdu Trnava vrátenie zapožičaného dedičského spisu a aby pokračoval v napadnutom konaní;

- 2. december 2003 – okresný súd žiadal od Okresného súdu Trnava vrátenie spisu sp. zn. D 6912/93;

- 10. marec 2004 - okresný súd žiadal od Okresného súdu Trnava vrátenie spisu sp. zn. D 6912/93;

- 29. marec 2004 – Okresný súd Trnava oznámil okresnému súdu, že spis sp. zn. 16 C 39/95, ku ktorému bol pripojený aj okresným súdom žiadaný spis sp. zn. D 6912/93, bol 5. februára 2004 zaslaný ústavnému súdu;

- 19. júl 2004 – okresnému súdu bol od Okresného súdu Trnava vrátený zapožičaný spis sp. zn. 18 D 6912/93 (aj s pripojeným pôvodným dedičským spisom);

- 27. august 2004 – sťažovateľka urgovala konanie vo veci, pretože súd „*takmer 11 rokov nevedel zabezpečiť prejednanie novoobjaveného majetku poručiteľa*“;
- 5. november 2004 – sťažovateľka opätovne urgovala konanie vo veci;
- 11. marec 2005 – okresný súd žiadal od Okresného súdu Trnava zaslanie rovnopisov rozsudkov sp. zn. 13 C 188/91 a sp. zn. 16 C 39/95. Okresný súd súčasne žiadal od príslušného katastrálneho úradu zaslanie aktuálnej identifikácie nehnuteľností a výpisov z pozemkovoknižných vložiek ohľadom nehnuteľností, ktoré mali byť prejednané v náhradnom dedičskom konaní. Navyše okresný súd vyzval brata poručiteľa žijúceho v Kanade, aby oznámil, či sa náhradného dedičského konania zúčastní osobne, alebo udelí plnomocenstvo na svoje zastupovanie;
- 4. apríl 2005 – okresnému súdu bol doručený rozsudok Okresného súdu Trnava sp. zn. 16 C 39/95;
- 7. apríl 2005 – okresnému súdu bol doručený rozsudok Okresného súdu Trnava sp. zn. 13 C 188/91;
- 25. apríl 2005 – brat poručiteľa žijúci v Kanade oznámil okresnému súdu, že on je jediným dedičom po poručiťovi;
- 24. máj 2005 – sťažovateľka urgovala konanie vo veci, pretože od podania návrhu bol už „*12 ročný odstup*“;
- 24. jún 2005 – okresnému súdu boli od katastrálneho úradu doručené vyžiadané listiny ohľadom novoobjavených nehnuteľností poručiteľa;
- 15. august 2005 – okresný súd zaslal spis notárke „*na pokračovanie v konaní*“ (doručený 29. septembra 2005);
- 11. január 2006 – notárka zaslala spis okresnému súdu na jeho žiadosť (od 20. januára 2006 – do 15. februára 2006 bol spis zapožičaný ústavnému súdu);
- 24. marec 2006 – okresný súd zaslal spis notárke, aby pokračovala v napadnutom konaní.

Na základe žiadosti sťažovateľky z 5. apríla 2006 ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde sťažnosť prerokoval na ústnom pojednávaní konanom 2. mája 2006, ktorého sa zúčastnili sťažovateľka a jej právny zástupca. JUDr. D. V., poverený výkonom funkcie predsedu okresného súdu, listom sp. zn. Spr. 75/06 z 24. apríla 2006 ospravedlnil svoju neúčast na ústnom pojednávaní z dôvodu pracovnej zaneprázdnenosti

a navrhol, aby ústavný súd vo veci pojednával a rozhodol v neprítomnosti zástupcu okresného súdu. Sťažovateľka a jej právny zástupca na ústnom pojednávaní zotrvali na obsahu sťažnosti a doteraz predložených písomných stanoviskách, nové skutočnosti nepredniesli a navrhli, aby ústavný súd predmetnej ústavnej sťažnosti v plnom rozsahu vyhovel, pričom si uplatnili trovy konania aj za účasť na tomto ústnom pojednávaní, ako aj cestovné a náhradu za stratu času.

III.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov (...).

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná (...).

Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva

(ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, I. ÚS 65/04).

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní o náhradné prejednanie dedičstva vedenom pod sp. zn. 18 D 6912/93 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru .

V občianskom súdnom konaní je povinnosť súdu konať bez zbytočných prietahov konkretizovaná vo viacerých ustanoveniach Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“). Podľa § 6 OSP v konaní postupuje súd v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná (...). Podľa § 100 ods. 1 prvej vety OSP len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. V dedičskom konaní sú notári so sídlom v obvode okresného súdu rovnomerne poverovaní úkonmi v konaní o dedičstve (§ 175za OSP). Súd môže odňať vec poverenému notárovi, ak napriek predchádzajúcemu upozorneniu spôsobí zbytočné prietahy v súdnom konaní. Súd potom poverí úkonmi v konaní o dedičstve iného notára podľa rozvrhu práce (§ 175zb. ods. 1 OSP).

Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a rovnako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej podstatou, účelom a cieľom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu, resp. iného štátneho orgánu, pričom tento účel možno dosiahnuť spravidla právoplatným rozhodnutím (napr. I. ÚS 41/02).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote

zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (I. ÚS 41/02, I. ÚS 270/05). V súlade s judikatúrou EŠLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, I. ÚS 79/05). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie v dedičskom konaní, v ktorom má dedič trvalé bydlisko aj v zahraničí (v danom prípade v Kanade), môže predstavovať určitý stupeň zložitosti súvisiaci so zdĺhavejšou prípravou pojednávania a prípadne uskutočňovaním dožiadaní v cudzine. Doterajší neobyčajne zdĺhavý priebeh napadnutého konania však ústavný súd nemôže pripísať na vrub faktickej zložitosti prerokovávanej veci. Napokon aj z vyjadrenia povereného predsedu okresného súdu vyplýva, že: *„Náhradné dedičské konania patria k bežnej agende súdov prvého stupňa. Z obsahu súdneho spisu nie sú zjavné skutočnosti, ktoré by odôvodňovali hodnotiť predmetné konanie ako skutkovo či právne zložené.“*

V tejto súvislosti ústavný súd tiež poznamenáva, že už samotná dĺžka napadnutého konania (viac ako 12 rokov a 8 mesiacov) je sama osebe nezlučiteľná s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy a v čl. 6 ods. 1 dohovoru. Takáto zdĺhavosť konania totiž v princípe predlžuje stav právnej neistoty dotknutej osoby do takej miery, že sa jej právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (I. ÚS 52/01, I. ÚS 270/05).

2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom. Teda doterajšia dĺžka napadnutého konania nebola vyvolaná správaním sťažovateľky. Práve naopak, sťažovateľka sa „starala o svoje práva“, bola v konaní aktívna, opakovane urgovala pokračovanie konania a viackrát žiadala aj Okresný súd Trnava o vrátenie zapožičaného súdneho spisu, aby okresný súd mohol pokračovať v prejednávaní predmetného náhradného dedičstva.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu, najmä postupom notárky ako okresným súdom poverenej súdnej komisárky v predmetnom náhradnom dedičskom konaní, pretože jej úkony sa považujú za úkony súdu, ktorými je možné spôsobiť zbytočné preťahy v konaní (III. ÚS 47/00, IV. ÚS 74/02, II. ÚS 217/04, IV. ÚS 3/05). V tejto súvislosti ústavný súd zistil, že okresný súd, resp. notárka bola v napadnutom konaní opakovane nečinná alebo nevykazovala relevantnú procesnú činnosť v období:

- od 18. októbra 1993 (JUDr. Z. C. oznámila notárke, že nemá plnomocenstvo na zastupovanie poručiteľovho brata žijúceho v zahraničí v napadnutom konaní o náhradnom prejednaní dedičstva) do 15. mája 1995 (notárka žiadala od príslušného katastrálneho úradu výpisy z pozemkovej knihy ohľadne novoobjaveného majetku poručiteľa), t. j. takmer 1 rok a 7 mesiacov;

- od 15. mája 1995 (notárka žiadala od príslušného katastrálneho úradu výpisy z pozemkovej knihy ohľadne novoobjaveného majetku poručiteľa) do 11. marca 2005 (okresný súd vyžiadal od Okresného súdu Trnava kópie rozsudkov zo súvisiacich konaní a od príslušného katastrálneho úradu aktuálne výpisy z pozemkovej knihy ohľadne novoobjaveného majetku poručiteľa a súčasne adresoval výzvu poručiteľovmu bratovi do zahraničia ohľadom jeho osobnej účasti v konaní o náhradnom prejednaní dedičstva po poručiteľovi), t. j. viac ako 9 rokov a 9 mesiacov, pričom v tomto období okresný súd absolútne neefektívne vyzýval advokátku JUDr. Z. C. (22. januára 1996 – bez potvrdenia o doručení výzvy a 28. mája 1998), ktorá zastupovala poručiteľovho brata v iných konaniach, aby oznámila, či ho bude zastupovať aj v napadnutom konaní, napriek tomu, že menovaná advokátka už 18. októbra 1993 oznámila okresnému súdu, že nemá generálne plnomocenstvo na jeho zastupovanie a nie je s ním ani v kontakte. Zároveň ústavný súd súhlasne s názorom okresného súdu konštatuje, že „(...) ani skutočnosť, že súdny spis sa od 20. 5. 1999 do 19. 7. 2004 nachádzal na inom súde, kam bol vyžiadaný, nič nemení na zodpovednosti súdu za preťahy v uvedených obdobiach“, pretože podľa názoru ústavného súdu okresný súd mohol na účely náhradného dedičského konania alebo za účelom zapožičania spisu inému súdu vytvoriť náhradný spis;

- od 24. júna 2005 (okresnému súdu boli doručené všetky ním vyžiadané listiny) dosiaľ nebol vo veci vykonaný žiaden procesný úkon, t. j. 9 mesiacov, a to aj so zohľadnením

obdobia 26 dní (od 20. januára 2006 – do 15. februára 2006), počas ktorého bol spis zapožičaný ústavnému súdu.

Celková doba zbytočných prietáhov spôsobených okresným súdom tak podľa zistenia ústavného súdu predstavuje viac ako 12 rokov, pričom nie nezanedbateľnou skutočnosťou ohľadom napadnutého konania je aj to, že dosiaľ nebolo vo veci nariadené ani jedno pojednávanie, nebol vypočutý ani jeden z účastníkov konania (označených dedičov) a nebolo pripravené ani len dožiadanie o vypočutie dediča, ktorý býva v zahraničí, čo je z hľadiska záruk plynulého konania garantovaných v čl. 48 ods. 2 ústavy a v čl. 6 ods. 1 dohovoru neakceptovateľné a netolerovateľné. K uvedeným prietáhom pritom nedošlo v dôsledku zložitosti veci alebo správania účastníkov, ale v dôsledku postupu súdu.

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj porušenie práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

4. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľke ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľka sa domáhala aj priznania primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 70 000 Sk, ktoré odôvodnila tým, že: *„(...) je prestárla osoba s podlomeným zdravím a má dôvodnú obavu, či sa právoplatného skončenia veci dožije.“*

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je pre sťažovateľku dostatočným zadosťučinením. Ústavný súd

preto uznal za odôvodnené priznať sťažovateľke aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti, s prihliadnutím najmä na dlhodobú neodôvodnenú nečinnosť okresného súdu, ako aj na celkovú dĺžku napadnutého konania považuje za primerané v požadovanej výške 70 000 Sk, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil (v danom prípade okresný súd) je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu ústavného súdu.

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľke vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom za tri úkony právnej služby (príprava a prevzatie zastúpenia 2. septembra 2005, podanie ústavnej sťažnosti z 22. decembra 2005 a podanie písomného stanoviska k vyjadreniu okresného súdu z 10. apríla 2006). Za dva úkony vykonané v roku 2005 patrí odmena dvakrát 2 501 Sk a režijný paušál dvakrát 150 Sk (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb). Za jeden úkon, ktorý bol vykonaný v roku 2006, patrí odmena v sume 2 730 Sk a režijný paušál k tomuto úkonu v sume 164 Sk. Celkové trovy právneho zastúpenia sťažovateľky predstavujú v danom prípade sumu 8 196 Sk.

Ústavný súd nepriznal sťažovateľke trovy právneho zastúpenia za účasť na verejnom pojednávaní 2. mája 2006, pretože toto pojednávanie neprispelo k objasneniu veci, teda tieto trovy už zo strany sťažovateľky neboli účelne vynaložené.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd o uplatnených trovách konania sťažovateľky rozhodol tak, ako to je uvedené pod bodom 4 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. mája 2006